

Sygn. akt VII U 70/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 czerwca 2020 r. w Warszawie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o przeliczenie emerytury

na skutek odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 8 listopada 2019 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

W dniu 12 grudnia 2019 r. **M. S.** złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 8 listopada 2019 r. znak: (...), odmawiającej przywrócenia terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania.

Ubezpieczona zaskarżyła decyzję w całości i zarzuciła organowi rentowemu naruszenie art. 145a k.p.a. w zw. z art. 146 k.p.a. poprzez ich zastosowanie w sytuacji, gdy winien być zastosowany art. 114 ust. 1 pkt 6. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, odwołująca zarzuciła skarżonej decyzji także błąd w ustaleniach faktycznych poprzez wskazanie, że złożyła skargę o wznowienie postępowania po upływie terminu wskazanego w k.p.a. W oparciu o powyższe zarzuty ubezpieczona wniosła o zmianę decyzji i przyznanie jej prawa do wznowienia postępowania i ustalenie prawa do przeliczenia emerytury bez pomniejszenia jej o kwoty pobranych emerytur przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego poczynając od 1 kwietnia 2016 r., ewentualnie uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do organu rentowego do ponownego rozpatrzenia, zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów ewentualnego zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Odwołująca zaznaczyła, że w dniu 7 listopada 2019r. zwróciła się do ZUS z wnioskiem o przywrócenie terminu na złożenie skargi o wznowienie postępowania. Organ rentowy potraktował wniosek wyłącznie jako wniosek o wznowienie postępowania, a powinien rozważyć również jego załatwienie w oparciu o normy ustawy emerytalnej. W ocenie ubezpieczonej ustawa emerytalna w art. 114 ust. 1 wprowadziła instytucję swoistego wznowienia postępowania. Instytucja ta pozwala na ponowne ustalenie wysokości świadczenia wykorzystując przesłanki wymienione w tym przepisie, które są znacząco mniej rygorystyczne niż określone w k.p.a. Przepis art. 114 należało również zastosować przy rozpoznaniu wniosku odwołującej się. Ubezpieczona nie zgodziła się z twierdzeniem ZUS, który stoi na stanowisku, że w przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności przepisu przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznym

skutkiem takiego orzeczenia jest wznowienie postępowania w trybie k.p.a. w zw. z art. 190 ust 4 Konstytucji. Ubezpieczona zaznaczyła, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego zapadł ponad 5 lat po wydaniu wydanej z naruszeniem prawa decyzji i w jej ocenie czym innym jest wznowienie postępowania na podstawie przepisów k.p.a. zmierzające do uchylenia decyzji i ponownego rozpoznania sprawy, a czym innym jest przeliczenie emerytury na „nowo” na skutek ujawnienia, że jej wysokość jest nieprawidłowa. Odwołująca w tym zakresie podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z 26 listopada 1997 r. II ZP 40/97, aktualnej również w odniesieniu do obecnego stanu prawnego. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że błędne ustalenie wysokości świadczenia niezależnie od przyczyn błędu zawsze daje podstawę do przeliczenia świadczenia. Odwołująca zwróciła uwagę na uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 06.03.2019 r. sygn. akt P 20/16, gdzie w części dotyczącej skutków wyroku (pkt 5 uzasadnienia) Trybunał wskazał na konieczność skorzystania z wszystkich środków proceduralnych zmierzających do wydania nowego rozstrzygnięcia pozostawiając znaczny margines dowolności organom i sądom w ocenie i rozstrzygnięciu następstw wyroku TK w konkretnych wypadkach. Wydanie decyzji z naruszeniem prawa, zdaniem ubezpieczonej należy zakwalifikować jako błąd organu rentowego czyli podstawę przeliczenia świadczenia z art. 114 ust 1 pkt 6 ustawy emerytalnej. Za taki błąd uznaje się bowiem każdą obiektywną wadliwość decyzji niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki czy też np. wadliwej legislacji (wyrok SN z 4 października 2018r., III UK 153/17). (odwołanie z dnia 12 grudnia 2019 r., k. 3 - 6 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 10 stycznia 2020 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy wskazał, że w dniu 21 marca 2019 r. został ogłoszony wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. sygn. P 20/16 orzekający, że art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 145a § 2 k.p.a. skargę o wznowienie postępowania można wnieść do organu rentowego w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. W przedmiotowej sprawie skarga o wznowienie postępowania została wniesiona w dniu 7 listopada 2019 r. tj. po upływie ustawowego terminu. W piśmie z dnia 7 listopada 2019 r. ubezpieczona złożyła również wniosek o przywrócenie terminu na złożenie skargi. Zgodnie z art. 58 § 1 k.p.c. w razie uchybienia terminu należy przywrócić termin na prośbę zainteresowanego, jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jego winy. Przy czym „przywrócenie terminu nie jest możliwe, gdy strona dopuściła się choćby lekkiego niedbalstwa. A contrario zatem, przywrócenie to może mieć miejsce wtedy, gdy uchybienie terminowi nastąpiło wskutek przeszkody, której strona nie mogła usunąć, nawet przy użyciu największego w danych warunkach wysiłku. Nie stanowi również o braku winy strony jej nieznanostwo prawa” (wyrok WSA w Krakowie z dnia 28.03.2019 r., sygn. akt II SA/Kr 197/2019). W ocenie organu rentowego odwołująca się nie uprawdopodobniła, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy. Wobec powyższego zaskarżoną decyzją z dnia 8 listopada 2019 r. organ rentowy odmówił M. S. przywrócenia terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania oraz wznowienia postępowania w sprawie (odpowiedź na odwołanie, k. 7 - 7 verte a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. ur. (...) ma przyznane prawo do wcześniejszej. W dniu 30 września 2013 r. odwołująca złożyła w ZUS (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy decyzją z dnia 25 listopada 2013 r. znak: (...) przyznał odwołującej prawo do emerytury powszechnej od dnia 1 września 2013 r. tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury, obliczonej zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej, wyniosła 968,57 zł. Zgodnie z art. 26a ust. 1 ustawy do emerytury doliczono zwiększenie z tytułu opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników tj. za 78 miesięcy, wysokość emerytury wyniosła 1.022,59 zł. Jednocześnie organ rentowy wskazał, że emerytura ustalona niniejszą decyzją zostaje zawieszona, ponieważ jest świadczeniem mniej korzystnym i nadal będzie wypłacana emerytura ustalona na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy emerytalnej w kwocie brutto 1.312,15 zł. W kolejnych latach

świadczenie było waloryzowane i przeliczane. (wniosek o emeryturę z dnia 30 września 2013 r., decyzja ZUS z dnia 25 listopada 2013 r., decyzja ZUS z dnia 20 kwietnia 2016 r. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

W dniu 6 marca 2019 r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie o sygn.

P 20/16, w którym orzekł o niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy. Powyższe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zostało opublikowane w dniu 21 marca 2019 r. (okoliczność bezsporna).

W dniu 7 listopada 2019 r. ubezpieczona złożyła w ZUS (...) Oddział w W. wniosek o przywrócenie terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., wskazując, że nie oglądała telewizji i o możliwości wniesienia skargi dowiedziała się za późno. Równocześnie wniosła skargę o wznowienie postępowania (wniosek o przywrócenie terminu z dnia 7 listopada 2019 r., skarga o wznowienie postępowania z dnia 7 listopada 2019 r. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Po rozpoznaniu powyższego wniosku ZUS(...)Oddział w W. wydał w dniu 8 listopada 2019 r. decyzję znak: (...), w której odmówił przywrócenia terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019r. wszedł w życie 21 marca 2019r., a zgodnie z art. 145a § 2 k.p.a. odwołująca mogła wnieść skargę o wznowienie postępowania w terminie do 23 kwietnia 2019 r., uwzględniając dni wolne od pracy (Święta Wielkanocne). Jednocześnie organ rentowy podkreślił, że M. S. nie uprawdopodobniła we wniosku z dnia 7 listopada 2019 r., że uchybienie powyższemu terminowi nastąpiło bez jej winy, wobec czego odmówiono jego przywrócenia (decyzja ZUS z dnia 8 listopada 2019 r. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie powołanych dokumentów. Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2020 r. Sąd pominął dowód z przesłuchania strony – odwołującej się M. S. na podstawie art. 235² § 1 pkt 3 k.p.c. jako dowód nieprzydatny do wykazania danego faktu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: Odwołanie podlegało oddaleniu.

Zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Zdaniem Sądu w przedmiotowej sprawie wystąpiły przesłanki określone w art. 148¹ § 1 k.p.c., uzasadniające wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, ponieważ po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, a także po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłych przeprowadzenie rozprawy nie było konieczne. W szczególności, żadna ze stron w pierwszym piśmie procesowym nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się wokół tego, czy w przypadku M. S. zachodzą podstawy do przywrócenia terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania w związku z wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 6 marca 2019r., sygn. akt P 20/16. We wskazanym orzeczeniu TK orzekł o niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy. Jego publikacja w Dzienniku Ustaw nastąpiła w dniu 21 marca 2019 r.

Zgodnie z art. 145a § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2018r. poz. 2096 – dalej jako „k.p.a.”) można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał

Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. Art. 145a § 2 k.p.a. wskazuje natomiast, że w sytuacji określonej w art. 145a § 1 k.p.a. skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. To oznacza, że skoro wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. został opublikowany w Dzienniku Ustaw w dniu 21 marca 2019 r., to zgodnie miesięczny termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania administracyjnego przed ZUS upłynął w dniu 21 kwietnia 2019 r. Przy tym dni 21 i 22 kwietnia 2019 r. (kolejno niedziela i poniedziałek) przypadały odpowiednio na pierwszy i drugi dzień Świąt Wielkiej Nocy, które są ustawowo wolne od pracy. Podzielić należy zatem stanowisko organu rentowego co do tego, że zgodnie z art. 57 § 3 i 4 k.p.a. termin na złożenie wniosku o wznowienie postępowania upływał w dniu roboczym następującym po dniu wolnym od pracy, a więc 23 kwietnia 2019 r. (wtorek). Odwołująca natomiast złożyła skargę o wznowienie postępowania dopiero w dniu 7 listopada 2019 r., a więc z przekroczeniem terminu przewidzianego na jego złożenie.

Wymieniony termin jest terminem o charakterze procesowym, wobec czego ma do niego zastosowanie instytucja przywrócenia terminu (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 24 listopada 2010r., sygn. akt II SA/Go 710/10, LEX 753130). W przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego instytucja ta jest uregulowana w art. 58 § 1 i 2, który stanowi, że w razie uchybienia terminu należy przywrócić termin na prośbę zainteresowanego, jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jego winy. Prośbę o przywrócenie terminu należy wnieść w ciągu siedmiu dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminu. Jednocześnie z wniesieniem prośby należy dopełnić czynności, dla której określony był termin.

Wraz ze skargą o wznowienie postępowania odwołująca w dniu 7 listopada 2019 r. złożyła w ZUS wniosek przywrócenie terminu do złożenia przedmiotowej skargi, wskazując, że nie oglądała telewizji i za późno dowiedziała się o orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego. Okoliczności te nie były jednak dla organu rentowego przekonujące, gdyż uznał, że odwołująca nie uprawdopodobniła braku winy w niezachowaniu terminu. Według Zakładu za taką przesłankę nie można uznać braku wiedzy o wejściu w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Powyższe prowadziło więc do wydania decyzji odmownej.

Odwołując się od decyzji M. S. nie wskazała żadnych okoliczności, które miałyby uprawdopodobnić brak winy w uchybieniu terminowi. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że kryterium braku winy jako przesłanka zasadności wniosku o przywrócenie terminu w rozumieniu art. 58 § 1 k.p.a. wiąże się z obowiązkiem strony zachowania szczególnej staranności przy dokonywaniu czynności procesowej. Przywrócenie terminu może mieć miejsce, gdy uchybienie terminowi nastąpiło wskutek przeszkody, której strona nie mogła usunąć, nawet przy użyciu największego w danych warunkach wysiłku. Oznacza to, że przywrócenie uchybionego terminu uzasadniają wyłącznie takie obiektywne, występujące bez woli strony, okoliczności i zdarzenia, które mimo dołożenia odpowiedniej staranności w prowadzeniu własnych spraw udaremniły dokonanie czynności we właściwym czasie. Można więc termin przywrócić, gdy strona w sposób przekonujący zaprezentowaną argumentacją uprawdopodobni brak swojej winy, a przy tym wskaże, że niezależna od niej przyczyna istniała przez cały czas, aż do wniesienia wniosku o przywrócenie terminu. W orzecznictwie podkreśla się także, że jako kryterium przy ocenie winy w uchybieniu terminu procesowego należy przyjąć obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony dbającej należyście o swoje interesy a contrario zatem, przywrócenie terminu nie jest dopuszczalne, gdy strona dopuściła się choćby lekkiego niedbalstwa (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 października 2019r., I OSK 401/18). W kontekście powyższego sama okoliczność braku wiedzy o wydaniu wyroku przez Trybunał Konstytucyjny co do zasady nie może zostać uznana za przesłankę uzasadniającą przywrócenie terminu, ponieważ orzeczenia Trybunału, jako akty powszechnie obowiązujące, podlegają niezwłocznemu i obowiązkowemu ogłoszeniu w dzienniku urzędowym. Publikacja w dzienniku urzędowym stanowi główną i nadrzędną formę ogłoszenia aktów normatywnych i orzeczeń, a przez to również ich upublicznienia, w celu stworzenia możliwości zapoznania się z treścią danego aktu lub orzeczenia przez ogół społeczeństwa. Tym samym publikacja orzeczenia w dzienniku urzędowym stwarza domniemanie powszechnej znajomości prawa. Nie wyklucza to potencjalnych sytuacji, kiedy strona z przyczyn obiektywnych nie miała możliwości uzyskania wiedzy co do faktu wydania i wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (por.

wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 stycznia 2017r., II FSK 4057/14; z dnia 31 maja 2017r., II FSK 1144/15).

W świetle zaprezentowanych poglądów judykatury, w przypadku powoływania się na brak wiedzy o wyroku Trybunału Konstytucyjnego, uprawdopodobnienie braku winy w uchybieniu terminu na złożenie skargi ulega pewnej modyfikacji, polegającej na konieczności podniesienia takich okoliczności, które obiektywnie uzasadniałyby brak możliwości dowiedzenia się przez stronę o wejściu w życie takiego orzeczenia. W ocenie Sądu, w przypadku odwołującej takie okoliczności nie zachodziły. Przytoczona przez odwołującą okoliczność, taka jak nie oglądanie telewizji nie mogła jednoznacznie przesądzać o braku możliwości powzięcia informacji o ogłoszeniu powyższego orzeczenia.

Sąd Okręgowy zważył, że przedmiotowy wyrok Trybunału został nie tylko ogłoszony, lecz również opublikowany w Dzienniku Ustaw RP odpowiednio w dniach 6 i 21 marca 2019 r. Sąd miał przy tym na względzie, że informacje o wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 6 marca 2019 r. zostały opublikowane nie tylko w dzienniku urzędowym, lecz były również rozpowszechniane za pomocą różnych środków medialnych, w tym w telewizji, w prasie oraz na portalach internetowych. (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 19 grudnia 2018r., IV SA/Po 948/18; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 22 listopada 2017r., II SA/Sz 572/17; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 22 września 2017r., II SA/Wr 536/17; postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 listopada 2018r., II GZ 416/18).

Co prawda odwołująca w treści wniosku o przywrócenie terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania wskazała na to, że nie ogląda telewizji, jednakże okoliczność ta nie zwalniała jej z należytego dbania o własne sprawy, jakiej należy oczekiwać od ubezpieczonych. Nie wykracza poza zakres dbania o własny interes poszukiwanie informacji istotnych dla własnej sytuacji prawnej, w tym też dotyczących potencjalnej zmiany stanu prawnego na skutek zmiany przepisów lub związanych z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 31 sierpnia 2017r., III AUa 109/16).

W tym kontekście Sąd zważył również, że odwołująca była w kontakcie z ZUS, ubiegała się również o przeliczenie emerytury powszechnej. Okoliczności te, zdaniem Sądu, potwierdzają, że odwołująca wykazywała zainteresowanie swoją sytuacją prawną w zakresie okoliczności dotyczących otrzymywanego świadczenia emerytalnego, co pozwala przyjąć, że miała świadomość co do swoistej wyjątkowości swojej sytuacji emerytalnej jako kobiety urodzonej w (...) r. Z tego wynika, że zachowując należyłą staranność mogła przedsięwziąć środki w celu rozeznania się w swojej sytuacji prawnej, a przez to powziąć informację o toczącym się postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym dotyczącym wysokości emerytury kobiet urodzonych w (...) r. i w efekcie o jego zakończeniu w marcu bieżącego roku.

Odnosząc się do podniesionego w toku postępowania zarzutu naruszenia art. 145a k.p.a. w zw. z art. 146 k.p.a. poprzez ich zastosowanie w sytuacji, gdy winien być zastosowany art. 114 ust. 1 pkt 6. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych należy zauważyć, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 6 marca 2019 r., sygn. P 20/16 wskazał, że: „W niniejszej sprawie prawo sanacji konstytucyjności może być zrealizowane w dwojakim trybie. Postępowania zakończone wydaniem wyroku przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych mogą być wznowione na podstawie art. 401¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.). Zatem osobom, które nie odwołały się od decyzji wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przysługuje wznowienie postępowania na podstawie art. 145a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.) w związku z art. 124 ustawy emerytalnej. Wznowienie w tym kontekście oznacza prawo do skorzystania ze środków proceduralnych zmierzających do wydania w zakończonej sprawie nowego rozstrzygnięcia, opartego na stanie prawnym ukształtowanym po wejściu w życie orzeczenia Trybunału (por. wyrok TK z 7 września 2006 r., sygn. SK 60/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 101)”.

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (w cytowanej części uzasadnienia) w sposób jednoznaczny określa zatem konsekwencje jego wydania dla kobiet, urodzonych w (...) r., pobierających wcześniejszą emeryturę, w stosunku do

których wysokość emerytury została wyliczona z zastosowaniem art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej. Natomiast przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie przewidują przeliczenia świadczenia, w trybie tej ustawy, na podstawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Za takie uregulowanie nie może być uznany przepis art. 114 ustawy emerytalnej, dotyczący „swoistego” wznowienia postępowania, gdy przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego. Błąd organu rentowego rozumiany jest w judykaturze szeroko. Oznacza każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów, w tym także naruszenia prawa wskutek niewłaściwej wykładni obowiązujących przepisów. Za błąd organu rentowego nie można jednak uznać prawidłowego zastosowania obowiązującego przepisu, następnie derogowanego orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego. W niniejszej sprawie należy zatem przyjąć, że wejście w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. sygn. akt P 20/16 z dniem 21 marca 2019 r. spowodowało, że przepis art. 25 ust. 1 b ustawy o emeryturach i rentach został derogowany, (w stosunku do kobiet urodzonych w (...) r.) utracił moc obowiązującą z tą datą i to wyłącznie w zakresie, jakiego dotyczyło to orzeczenie, zatem organ rentowy dokonując rozstrzygnięcia na podstawie ww. przepisu nie popełnił błędu. Ww. stanowisko zostało wyrażone również w wyroku Sąd Apelacyjny w Łodzi z dnia 30 stycznia 2015 roku, III AUa 489/14 LEX nr 1661206, w myśl którego błąd organu nie obejmuje sytuacji, w której organ rentowy (w chwili wydania decyzji) działa na podstawie nie budzących wątpliwości interpretacyjnych przepisów ustawy, które bez wątplenia korzystają z domniemania konstytucyjności aż do chwili uznania ich przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją. Decyzja wydana w takich warunkach nie może być też uznana za bezprawną, gdyż podstawa prawna do jej wydania odpadła dopiero po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał zatem, że zaskarżona decyzja organu rentowego odpowiada prawu, gdyż odwołująca nie uprawdopodobniła okoliczności wskazujących na brak jej winy w uchybieniu terminu. Odwołanie podlegało więc oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Na marginesie powyższych rozważań, Sąd wskazuje, że problematyka stanowiąca przedmiot rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 6 marca 2019r. skutkowałą znowelizowaniem ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2020.1222 z dnia 2020.07.09).

Zgodnie z art. 1. Tej ustawy w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252 i 568) po art. 194h dodaje się art. 194i i art. 194j w brzmieniu:

"Art. 194i. Do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w (...) r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 1222), pod warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.

Art. 194j. 1. Kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w (...) r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i.

2. Przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury przyjęta w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury.

3. Do ustalenia nowej kwoty emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia.

4. Emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku gdy prawo do tej emerytury było zawieszona - od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata.

5. Jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie. Kwotę wyrównania stanowi różnica między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie od dnia, o którym mowa w ust. 4, do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie.

6. Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej."

Natomiast zgodnie z przepisem art. 3 ust 1. cytowanej ustawy, przepisów art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 nie stosuje się do spraw, w których wskutek wznowienia postępowania, o którym mowa w art. 2, nastąpiło zaspokojenie roszczeń w całości. W pozostałych przypadkach ponowne ustalenie wysokości emerytury na podstawie art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 następuje z urzędu po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 3 ust. 2).

Oznacza to, że organ rentowy powinien w nowym stanie prawnym z urzędu dokonać przeliczenia emerytury zgodnie z Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Odwołująca się może także złożyć nowy wniosek do organu rentowego z powołaniem się na wskazaną powyżej nowelizację ustawy, co przyspieszy obliczenie świadczenia i jego wypłatę.